

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ І ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА

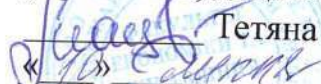
«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Завідувач кафедри, професор

 Тетяна ШАБАТУРА
« 8 » 2024 р.

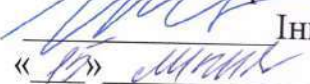
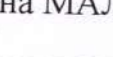
«ПОГОДЖЕНО»

В.о. декана факультету економіки та управління, доцент

 Тетяна МАЦІЄВИЧ
« 12 » 2024 р.

«ПОГОДЖЕНО»

Проректор з науково-педагогічної та методичної роботи, доцент

 Інна МАЛЕЦЬКА
« 12 » 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
ОП 03 «БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ»

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

другий (магістерський) рівень

(назва рівня вищої освіти)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

05 «Соціальні та поведінкові науки»

(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

051 «Економіка»

(код та найменування спеціальності)

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

«Економіка»

(назва освітньої програми)

СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ

Факультет економіки та управління

(назва структурного підрозділу)

Місто Одеса 2024

Робоча програма з освітнього компонента «Бізнес-планування підприємницької діяльності» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 «Економіка».

Розробник:

д.е.н., професор Олександр ГАЛИЦЬКИЙ

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економічної теорії і економіки підприємства

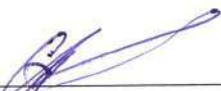
Протокол № 14 від «4» липня 2024 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Тетяна ШАБАТУРА

Гарант освітньої програми

(підпис)

Олександр ГАЛИЦЬКИЙ

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма здобувача вищої освіти	Характеристика освітнього компонента	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 – “Соціальні та поведінкові науки” Спеціальність: 051 «Економіка» Освітня програма Економіка	денна форма навчання	заочна форма навчання
Модулів – 1		Обов’язкова	
Змістових модулів – 1		Рік підготовки:	
Індивідуальне дослідне завдання		1-й	1-й
Загальна кількість годин		Семестр	
90 год.		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача – 4	Рівень вищої освіти: другий магістерський	Лекції	
		16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	78 год.
		Індивідуальні завдання:	
		-	-
		Вид контролю:	
		Іспит 1 сем.	Іспит 1 сем.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30/60;

для заочної форми навчання – 12/78.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Успішна побудова і ведення підприємницької діяльності в будь-якій сфері економіки і виробництва обумовлює актуальність оволодіння майбутніми фахівцями знаннями теорії і практики бізнес-планування, які дозволяють змодельовати на папері майбутній бізнес, чітко визначитися з потребами його ресурсного забезпечення і джерелами їх одержання, ринками збуту продукції, оцінити ризики та можливість їх зниження, розрахувати та оцінити економічну ефективність створеного бізнесу. Бізнес-план є комплексним дослідженням різних сторін діяльності підприємства, його проблем і потенційних можливостей в ринковому середовищі, а його розробка – процес творчий, заснований на знаннях не тільки загальних закономірностей бізнесу, а й специфічних умов його ведення, особистого досвіду та знань підприємця.

Освітній компонент «Бізнес-планування підприємницької діяльності» відноситься до складу обов'язкових освітніх компонент освітньо-професійної програми підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 051 «Економіка».

Мета освітнього компонента: формування системи базових знань з теорії, методології бізнес-планування, ознайомлення їх з основними поняттями, принципами, методами планування й аналізу бізнесу та отримання практичних навичок зі складання бізнес-планів, розробки комплексного підходу до бізнес-планування у підприємстві (за видами економічної діяльності).

Предмет освітнього компонента: теоретичні та практичні знання щодо засобів та методів прийняття планових рішень на підприємствах усіх форм власності на основі розробки бізнес-планів.

Завдання освітнього компонента «Бізнес-планування підприємницької діяльності»:

- володіння методами, прийомами та процедурами розробки підприємницьких проектів;
- володіння методиками дослідження продуктових та ресурсних ринків, а також економічного прогнозування розвитку економічних процесів на мікрорівні.
- формуванні вмінь самостійно виконувати відбір показників та підготовку інформації для складання бізнес-плану;
- набутті навичок планування виробничої, маркетингової, фінансової діяльності підприємства та складання бізнес-плану диверсифікації діяльності підприємства;

У результаті вивчення освітнього компонента «Бізнес-планування підприємницької діяльності» здобувач вищої освіти повинен

Знати:

- розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації;
- ідентифіковувати та оцінювати ризики господарської діяльності підприємств;

✓

- визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні підприємств різних організаційно-правових форм власності;

- усвідомлювати особливості функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання та демонструвати розуміння їх ринкового позиціонування;

- виконувати професійні функції з урахуванням вимог соціальної відповідальності, трудової дисципліни, вміти планувати та управляти часом;

- володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження соціально-економічних явищ і господарських процесів на підприємстві.

Вміти:

- розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень;

- збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань;

- розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності;

- вміти планувати і організовувати оптимальний розподіл і використання ресурсів досліджуваного об'єкту;

- формувати інформаційні бази даних;

- аналізувати результати прийнятих рішень;

- використовувати сучасні інформаційні технології для економії часу.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

В результаті вивчення освітнього компонента «Бізнес-планування підприємницької діяльності» у здобувача вищої освіти формуються:

інтегральна компетентність:

(ІК) Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 6. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК 7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

фахові (спеціальні) компетентності:

СК 1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК 3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

СК 5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК 6. Здатність формувати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК 7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК 8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

СК 9. Здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проєктів у соціально-економічній сфері.

СК 10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

СК 11. Здатність планувати і розробляти проєкти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

Програмні результати вивчення освітнього компонента «Бізнес-планування підприємницької діяльності»:

ПРН 1. Формувати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

ПРН 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН 4. Розробляти соціально-економічні проєкти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

ПРН 7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

ПРН 8. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

ПРН 9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

ПРН 12. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

ПРН 13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

ПРН 14. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

✓

ПРН 15. Організовувати розробку та реалізацію соціально-економічних проєктів із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення.

4. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усьог го	у тому числі				усьог о	у тому числі			
		л	п	інд	с.р.		л	п	інд	с.р.
Змістовий модуль 1 Методичні основи бізнес-планування										
Тема 1. Теоретичні та методологічні основи бізнес-планування	8	2	-	-	6	8	-	-	-	8
Тема 2. Бізнес-план в ринковій системі господарювання	10	2	2		6	12	2	-	-	10
Тема 3. Бізнес-план: структура, методологія, стадії розробки та реалізації	10	2	2	-	6	12	2	-	-	10
Тема 4. Підготовча стадія розробки бізнес-плану	12	2	2	-	8	10	-	-	-	10
Тема 5. Галузь, продукт (послуги), ринок. Маркетинг-план	12	2	2	-	8	12	-	2	-	10
Тема 6. Виробничий план	14	2	2	-	10	14	2	2	-	10
Тема 7. Організаційний і фінансовий плани та оцінка ризиків	12	2	2	-	8	12	-	2	-	10
Тема 8. Оформлення, презентація та експертиза бізнес-плану	11	2	1	-	8	10	-	-	-	10
Модульна контрольна робота	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	90	16	14	-	60	90	6	6	-	78
Усього годин	90	16	14	-	60	90	6	6		78

5. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

5.1. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Змістовий модуль I. Методичні основи бізнес-планування.

Тема 1. Теоретичні та методологічні основи бізнес-планування.

Поняття і сутність планування та плану. Важливість планування для підприємства і підприємницької діяльності. Види господарської діяльності аграрного підприємства. Предмет планування. Планування як цілеспрямована інтелектуальна діяльність підприємця, суб'єкта агробізнесу. Бізнес-планування в системі менеджменту АП. Особливості планування в аграрному виробництві. Роль планів в управлінні підприємством. Обмеження планування у підприємстві.

Система планування та види планів підприємницької діяльності у АП. Тривалість планового періоду та види планів. Стратегічне, тактичне та оперативне планування підприємницької діяльності підприємств. Принципи планування. Метод, методика та методологія планування.

Поняття прогнозу і прогнозування. Організація планової роботи в аграрному підприємстві. Етика планування. Особисті якості планування. Оцінка та управління якістю планів.

Тема 2. Бізнес-план в ринковій системі господарювання.

Значення проектування підприємницької діяльності в ринкових умовах. Життєвий цикл бізнесу та ключовий аспект його створення - бізнес-ідея.

Поняття бізнес-плану, бізнес-планування. Основні завдання бізнес-планування діяльності підприємства. Бізнес-планування - основа моделювання програм діяльності суб'єкта підприємництва.

Сутнісна характеристика бізнес-плану. Мета складання бізнес-плану. Основна вимога бізнес-планування. Умови забезпечення реальності бізнес-планування.

Основне призначення бізнес-плану та три причини, які обумовлюють необхідність розробки бізнес-плану. Функції бізнес-плану: комунікативна, презентаційна; залучення капіталу, легітимності, самострахування, самонавчання та ін. Типологія бізнес-планів. Особливості бізнес-плану у сільськогосподарському виробництві. Використання бізнес-плану для моделювання системи управління майбутнім бізнесом.

Тема 3. Бізнес-план: структура, методологія, стадії розробки та реалізації.

Цілі розробки бізнес-плану. Структура бізнес-плану: опис проекту, опис підприємства; виробничі, фінансові ресурси; опис продукції, що буде вироблятися; план маркетингу; виробничий план; організаційний план; фінансовий план; ризики та шляхи їх зниження.

✓

Логіка розробки бізнес-плану. Структура бізнес-плану, орієнтованого на залучення інвестицій у виробничу діяльність: резюме, галузь, фірма та її продукція, дослідження ринку, аналіз конкурентів: маркетинг-план, виробничий план, організаційний план, оцінка ризиків, фінансовий план, інвестиційний план. Функціональне призначення змісту, резюме та меморандуму конфіденційності бізнес-плану.

Загальна методологія розробки бізнес-плану. Актуалізація та новелізація бізнес-планів. Організація процесу бізнес-планування. Можливість і доцільність виокремлення у процесі роботи над бізнес-планом окремих стадій: початкової, підготовчої, основної. Їх етапи. Стадії реалізації бізнес-плану та їх етапи.

Технологія та методика розробки бізнес-плану. Три основні складові бізнес-плану – Management Marketing Money (управління, маркетинг, фінанси).

Інформація в бізнес-плануванні. Види інформації, що використовуються при складанні бізнес-плану. Застосування комп'ютерних технологій у бізнес-плануванні.

Тема 4. Підготовча стадія розробки бізнес-плану.

Логіка процесу стратегічного планування на підготовчій стадії. Поняття стратегії. Види стратегій. Основні етапи стратегічного планування: оцінка загального стану (зовнішній і внутрішній аналіз), визначення місії фірми. Формулювання мети діяльності фірми, аналіз стратегічних альтернатив і вибір стратегії. Методи стратегічного аналізу та їх застосування в процесі бізнес-планування.

Аналіз і оцінка загальнооекономічних чинників зовнішнього середовища, його цілі. Основні складові галузевого аналізу. Поняття «ключові фактори успіху» у певній сфері бізнесу. Оцінка конкурентної позиції фірми. Визначення місії фірми. Формулювання цілей діяльності. Складання матриці конкурентного профілю. Аналіз загальнооекономічних чинників.

Необхідність аналізу ситуації на фірмі. Мета аналізу дії внутрішніх чинників, показники, що використовуються для формування мети у процесі бізнес-планування. Види стратегії та основні принципи її вибору.

Тема 5. Галузь, продукт (послуги), ринок. Маркетинг-план

Галузь, фірма та її продукція. Аналіз поточного стану справ у галузі та очікуваних тенденцій її розвитку. Загальна характеристика фірми, її стратегічні та тактичні цілі діяльності, основні види діяльності. Продукт та/або послуги фірми (фізичний опис продукту, привабливість та конкурентоспроможність, стадія розробки продукту). Цілі розробки та структура розділу бізнес-плану «Дослідження ринку». Основні етапи, процедури дослідження ринку. Визначення цільового ринку бізнесу, ціна продукції. Оцінювання вибору району розміщення фірми. Оцінка конкурентної позиції фірми на ринку. Визначення майбутніх джерел конкуренції.

Маркетинг-план: сутність, цілі та логіка розробки. Процес визначення цілей і завдань маркетингової діяльності фірми. Характеристика етапів вибору стратегії маркетингу. Загальна маркетингова стратегія. Засоби реалізації стратегії маркетингу: вибір каналів збуту, аналіз власної системи збуту. Фінансові пот-

реби на реалізацію плану маркетингу. Прогнозування обсягів продажу. Ціни і маркетингова цінова політика. Моделі та стратегічне ціноутворення. Припущення щодо можливих обсягів продаж: за часовими інтервалами, за видами товарів і послуг, за основними групами споживачів. Консервативні, найбільш імовірні та оптимістичні прогнози. Суть і зміст плану маркетингових досліджень. Аналіз і прогнозування рівня конкуренції проектної продукції: Розміри ринку проектованої продукції, перспективи його зростання та доля ринку підприємства. Аналіз власних можливостей.

Тема 6. Виробничий план

Головне завдання та складові блоки виробничого плану. Логіка опрацювання виробничого плану. Структура виробничого плану. Чинники, що впливають на обсяги та детальність інформації у виробничому плані. Зміст виробничого плану. Основні виробничі операції (робочі процеси). Схема виробничих потоків. Технічні засоби, обладнання, сировина і матеріали, виробничі і невиробничі приміщення. Опис виробничих приміщень, витрати на придбання (оренду), ремонт, експлуатацію. Вплив зовнішніх факторів на виробничі параметри бізнесу.

Поняття виробничої програми аграрного підприємства. Чинники формування виробничої програми аграрного підприємства. Виробнича програма рослинництва: зміст, показники та особливості їх розробки. Виробнича програма тваринництва: зміст, показники та особливості їх розробки. Розробка виробничої програм виробничих і обслуговуючих підрозділів. Ресурсне забезпечення виробничих програм рослинництва і тваринництва. Планування ресурсного забезпечення виконання виробничих програм.

Тема 7. Організаційний і фінансовий плани та оцінка ризиків.

Цілі організаційного плану. Послідовність етапів розробки організаційного плану. Доведення правильності вибору організаційної форми бізнесу фірми та здатності менеджерів і персоналу практично реалізувати бізнес-план. Структура організаційного плану. Змістовна характеристика організаційного плану. Опрацювання організаційної схеми управління фірмою, визначення потреб підприємства (фірми) у персоналі. Формування кадрової політики та стратегії фірми. Підготовка, механізми мотивації та оплати праці персоналу фірми.

Значення, зміст і технологія розробки фінансового плану. План доходів та витрат (прибутків та збитків), послідовність його складання, визначення середньогалузевих показників, прогнозна оцінка обсягів продажу продуктів фірми, визначення загальної суми витрат, розрахунок операційних витрат фірми, обчислення операційного прибутку, визначення суми сплати відсотків за кредити, обчислення суми податків з прибутку, Визначення чистого прибутку. Знаходження точки беззбитковості.

План грошових надходжень і витрат (план руху готівки). Чистий потік готівки. Додатковий план грошового потіку готівки, грошовий баланс, мета та вимоги його складання. Очікувані фінансові коефіцієнти, цілі їх розрахунків. Аналіз чутливості. Фінансові потреби фірми та умови повернення коштів кредиторам та інвесторам.

Цілі розробки та структура розділу «Оцінка ризиків». Складові концепції управління ризиками. Структура та зміст розділу «Оцінка ризиків». Типи можливих ризиків. Найбільш імовірні типи ризиків. Способи реагування на загрози бізнесу фірми. Заходи з нейтралізації або мінімізації можливих негативних наслідків: підвищення якості та ефективності управління фірмою, передавання частки ризику іншим фізичним або юридичним особам хеджуванням або страхуванням, самострахування.

Тема 8. Оформлення, презентація та експертиза бізнес-плану.

Стиль бізнес-плану. Вимоги до написання та оформлення бізнес-плану. Правила оформлення бізнес-плану і його змісту. Форма титульного аркушу. Просування бізнес-плану на ринок інтелектуальної власності з метою залучення кредитів, фінансових інвестицій.

Презентація бізнес-плану. Цілі, завдання, зміст та порядок проведення презентації бізнес-плану. Організація проведення презентації бізнес-плану. Питання, що охоплює презентація. Підготовка робота, що передуює презентації. Тривалість, форми презентації. Способи підвищення ефективності презентації бізнес-плану. Попереднє ознайомлення з бізнес-планом учасників презентації, методи встановлення контактів з учасниками презентації бізнес-плану. Наголошування на ключових питаннях проєкційного бізнесу та компетенції команди менеджерів. Методологічні основи експертизи бізнес-планів. Вимоги кредиторів до бізнес-плану.

5.2. ТЕОРЕТИЧНИЙ ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (КУРС ЛЕКЦІЙ)

Денна форма навчання

№ п/п	Змістовий модуль, теми лекцій і орієнтирний перелік питань
1	2
Змістовий модуль 1. Методичні основи бізнес-планування – 16 год.	
1.1	Теоретичні та методологічні основи бізнес-планування (2 год.) 1. Поняття і сутність планування, плану, бізнес-планування. 2. Предмет і завдання дисципліни. 3. Особливості планування в аграрному виробництві. 4. Види і система планування у АП. 5. Принципи та методи планування.
1.2	Бізнес-планування в ринковій системі господарювання (2 год.) 1. Життєвий цикл бізнесу та ключовий аспект його створення - бізнес-ідея. 2. Сутнісна характеристика, поняття бізнес-плану, мета та об'єктивна необхідність бізнес-планування підприємницької діяльності. 3. Цілі розробки бізнес-плану та його функції. 4. Типологія бізнес-планів.
1.3	Бізнес-план: структура, методологія, стадії розробки та реалізації (2 год.) 1. Структура бізнес-плану та логіка його розробки. 2. Методологія розробки бізнес-плану. 3. Стадії розробки та реалізації бізнес-плану. 4. Інформаційна забезпеченість комп'ютерних технологій у бізнес-плануванні.
1.4	Підготовча стадія розробки бізнес-плану (2 год.) 1. Логіка процесу стратегічного планування на підготовчій стадії. 2. Поняття, види стратегій та основні етапи стратегічного планування. 3. Місія бізнесу, формулювання мети діяльності фірми, аналіз стратегічних альтернатив і вибір стратегії.
1.5	Продукт (послуга), ринок. Маркетинг-план (2 год.) 1. Галузь, фірма та її продукт (продукція або послуги) 2. Цілі розробки, структура та основні етапи процедури дослідження ринку. 3. Маркетинг-план.
1.6	Виробничий план (2 год.) 1. Головні завдання, складові блоки виробничого плану та його структура. 2. Виробнича програма рослинництва. 3. Виробнича програма тваринництва. 4. Планові заходи щодо забезпечення виконання виробничих завдань.

5.3. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Теоретичні та методологічні основи бізнес-планування	-	-
2	Бізнес-план в ринковій системі господарювання	2	-
3	Бізнес-план: структура, методологія, стадії розробки та реалізації	2	-
4	Підготовча стадія розробки бізнес-плану	2	-
5	Галузь, продукт (послуги), ринок. Маркетинг-план	2	2
6	Виробничий план	2	2
7	Організаційний і фінансовий плани та оцінка ризиків	2	2
8	Оформлення, презентація та експертиза бізнес-плану	1	-
	Модульна контрольна робота	1	-
	Разом	14	6

5.4. САМОСТІЙНА РОБОТА

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Теоретичні та методологічні основи бізнес-планування.	6	8
2	Бізнес-план в ринковій системі господарювання	6	10
3	Бізнес-план: структура, методологія, стадії розробки та реалізації	6	10
4	Підготовча стадія розробки бізнес-плану	8	10
5	Галузь, продукт (послуги), ринок. Маркетинг-план	8	10
6	Виробничий план	10	10
7	Організаційний і фінансовий плани та оцінка ризиків	8	10
8	Оформлення, презентація та експертиза бізнес-плану	8	10
	Разом	60	78

5.5. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання для здобувачів вищої освіти денної форми навчання передбачає самостійне складання бізнес-плану для виробничого чи обслуговуючого підприємства. У проєкті повинно бути відображено знання основних напрямів та підходів до складання бізнес-плану, вирішення тих чи інших економічної та виробничих проблем, що пов'язані з процесом планування.

Орієнтовна тематика рефератів (презентацій) для самостійної роботи здобувачів вищої освіти з освітнього компонента «Бізнес-планування підприємницької діяльності»:

1. Мета, значення та доцільність розробки бізнес-плану на кожному з етапів життєвого циклу підприємства.
2. Методи та методологія розрахунку планових економічних показників.
3. Взаємозв'язок об'єкта та типів управлінських рішень процесу бізнес-планування.
4. Метод цільового прибутку як метод планування: суть, переваги та недоліки.
5. Індикативний метод як метод планування: суть, переваги та недоліки.
6. Балансовий метод як метод планування: суть, переваги та недоліки.
7. Нормативний метод як метод планування: суть, переваги та недоліки.
8. Дослідно-статистичний метод як метод планування: суть, переваги та недоліки.
9. Соціально-економічна необхідність бізнес-планування в умовах реформування економічної системи.
10. Функціонально-галузеві особливості бізнес-планування.
11. Трансформація економічної системи господарювання та її відображення у бізнес-плануванні.
12. Об'єктивна необхідність підготовчої стадії бізнес-планування.
13. Методика проведення SWOT-аналізу.
14. Теоретичні засади стратегічного планування, види стратегій реалізації підприємницького проєкту.
15. Стратегія управління та її відображення у бізнес-плануванні підприємницької діяльності.
16. Цільові характеристики менеджменту та їх відображення у бізнес-плануванні підприємницької діяльності.
17. Обґрунтування інвестиційної привабливості підприємництва як фактор підготовки бізнес-проєкту.
18. Зміст та структура бізнес-плану залежно від цілей його розробки та аудиторії, на яку він розрахований.
19. Зміст та структура бізнес-плану залежно від розмірів бізнесу і фінансових потреб та характеристик продукту бізнесу.
20. Зміст та структура бізнес-плану залежно від сфери бізнесу.
21. Бізнес-план як комплексне та системне відображення інвестиційного проєкту.
22. Принципи та методи бізнес-планування.
23. Інформаційна база розрахунку бізнес-плану та проблеми її уніфікації.
24. Теоретичні засади та методика побудови графіків життєвого циклу підприємства та життєвого циклу продукції (послуг).
25. Методика та показники оцінки рівня конкуренції на ринку.
26. Методика проведення сегментації ринку.
27. Методика прогнозування обсягів реалізації продукції (надання послуг).
28. Прогнозування обсягів реалізації продукції (послуг) за умов реалізації стратегії.
29. Методичні засади сегментування і позиціонування підприємства та його продукції на ринку.
30. Управління інструментами маркетингу.
31. Стратегія розподілу продукції підприємства та управління каналами

збуту.

32. Основні показники та інформаційна база розрахунку плану маркетингу.
33. Прогнозні моделі реалізації товарів та їх відображення у плані маркетингу.
34. Обґрунтування плану реалізації товарів ресурсним потенціалом та його використання в плані маркетингу.
35. Технологія виробничого процесу (процесу надання послуг), контроль якості та його вплив на виробничу програму підприємства.
36. Система матеріально-технічного забезпечення на підприємстві.
37. Виробнича потужність та виробнича програма підприємства.
38. Теоретико-методичні засади організації виробництва.
39. Методика нормування ресурсного забезпечення підприємства.
40. Обґрунтування потреби об'єкта бізнес-планування матеріальними ресурсами.
42. Моделювання окремих показників „Виробничого плану”.
43. Формування системи планування управлінського персоналу підприємства (реалізації підприємницького проекту).
44. Теоретичні засади управління підприємством.
45. Основи підприємницької діяльності: створення підприємства та започаткування бізнесу.
46. Види підприємств та їх організації.
47. Нормативно-правова база ведення підприємницької діяльності в Україні.
48. Система управління об'єктом бізнес-планування та її відображення в організаційному плані.
49. Взаємозв'язок показників організаційного та виробничого планів у системі бізнес-планування.
50. Об'єктивна необхідність в захуванні ризиків при розробці бізнес-плану створення нового підприємства. Чинники, які обумовлюють її більшу актуальність для малих підприємств.
51. Характеристика видів ризиків по відношенню до підприємства ризиків його функціонування.
52. Методи оцінки ризиків ризику реалізації підприємницького проекту.
53. Особливості їх застосування залежно від виду ризику.
54. Характеристика етапів ефективної системи управління ризиками підприємства.
55. Економічна необхідність оцінки та мінімізації ризиків бізнес-проекту.
56. Організація страхування ризиків бізнес-проекту.
57. Методика оцінки ефективності та доцільності реалізації підприємницьких проектів.
58. Обґрунтування структури та організаційних форм фінансового плану.
59. Класифікація джерел залучення грошових інвестицій.
60. Методика проведення презентації бізнес-плану.
61. Фінансове планування як відображення цільової функції максимізації прибутку бізнес-проекту.
62. Обґрунтування ефективності інвестицій у бізнес-плануванні.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При проведенні лекційних і семінарських занять з освітнього компонента «Бізнес-планування підприємницької діяльності» застосовують словесні, інноваційні, наочні та практичні методи навчання.

Основними методами досягнення навчальних цілей є:

– проведення оглядових та проблемних лекцій. Вивчення лекційного матеріалу дасть змогу здобувачам отримати теоретичні знання щодо економічних законів розвитку суспільства та набути загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, які передбачено ОП «Економіка»;

– участі у семінарських заняттях. Вирішення практичних завдань формуватиме вміння і навички прикладного застосування теоретичних знань та передбачає розгляд ситуацій з економічних питань;

– отримання консультацій. Під час консультацій здобувачі вищої освіти отримують відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання та пояснення певних теоретичних положень освітнього компонента;

– виконання самостійної роботи. Вивчення курсу передбачає самостійне опрацювання здобувачами вищої освіти комплексу основної і додаткової наукової літератури, періодичних видань з питань оцінки стану і тенденцій розвитку виробництва;

– виконання індивідуальної роботи. Навчання здобувачів вищої освіти застосуванню знань отриманих у процесі вивчення освітнього компонента, для вирішення практичних завдань, проведення аналізу, узагальнення й систематизації матеріалів спеціальної літератури й статистичних даних, а також проведення досліджень теоретичних і практичних проблем.

– проведення відеомовного контрольного випробування.

Відповідність програмних результатів та методів навчання наведено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Відповідність програмних результатів та методів навчання

Програмні результати	Методи навчання
ПРН 1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.	Лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні консультації. (Розповідь, пояснення, бесіда, навчальна дискусія з проблемних питань, демонстраційні мультимедійних презентацій, творчі завдання).
ПРН 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку економічних систем та діяльності підприємств.	Лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання, консультації. (Розповідь, пояснення, бесіда, навчальна дискусія з проблемних питань, демонстраційні мультимедійних презентацій, творчі за-

управління економічними суб'єктами	вдано
ПРН 4. Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.	Лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання, консультації. (Розповідь, пояснення, бесіда, навчальна дискусія з проблемних питань, демонстрація мультимедійних презентацій, творчі завдання).
ПРН 5. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.	Лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання, консультації. (Розповідь, пояснення, бесіда, навчальна дискусія з проблемних питань, , творчі завдання).
ПРН 8. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.	Лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні консультації. (Розповідь, пояснення, бесіда, навчальна дискусія з проблемних питань, демонстрація мультимедійних презентацій, творчі завдання).
ПРН 9. Визначати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.	Лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні консультації. (Розповідь, пояснення, бесіда, дискусія з проблемних питань, групове обговорення ситуації, творчі завдання).
ПРН 12. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічної системи.	Лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні консультації. (Розповідь, пояснення, бесіда, дискусія з проблемних питань, групове обговорення ситуації, творчі завдання).
ПРН 13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.	Лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні консультації. (Розповідь, бесіда, дискусія з проблемних питань, групове обговорення ситуації).
ПРН 14. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку територіального господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та	Лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання, консультації. (Розповідь, бесіда, дискусія з проблемних питань, групове обговорення ситуації).

навчального матеріалу, активізації спільної систематичної роботи викладачів і здобувачів вищої освіти упродовж семестру, а також в удосконаленні рівня організації освітнього процесу в Університеті.

Змістовний модуль (модуль) - запланована сукупність тем, що реалізується відповідними формами навчального процесу та підлягає модульному контролю. Модульний контроль проводиться за розкладом аудиторних занять у формі за рішенням кафедри. До модульного контролю допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали індивідуальний навчальний план, тобто передбачені в конкретному змістовому модулі всі види навчальної роботи. Бал за модуль розраховується з урахуванням балів за поточний контроль і модульну контрольну роботу. Оцінювання поточного та модульного контролів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS (табл.3).

Здобувач вищої освіти, який не брав участь у виконанні всіх видів робіт, передбачених робочою програмою або не склав модульний контроль, має право на його відпрацювання, відповідно до графіку відпрацювань, затвердженого кафедрою економічної теорії та економіки підприємств.

З метою підвищення мотивації до систематичної активної роботи протягом усього періоду навчання за відповідним освітнім рівнем вищої освіти, переорієнтацію їхніх цілей з отримання позитивної оцінки на формування стійких знань, умінь та навичок; систематизації знань та активне їх засвоєння упродовж навчального року; подолання елементів суб'єктивізму під час оцінювання знань в Університеті передбачена накопичувальна система оцінювання знань здобувачів вищої освіти. Розрахунок балів за поточний контроль та заохочувальні види робіт визначаються кафедрою та робочою програмою.

За накопичувальною системою підсумкова оцінка в балах з освітнього компонента розраховується як сума балів отриманих здобувачем вищої освіти за змістові модулі, відвідування на заняттях та за додаткові види робіт з компоненту (активна участь в роботі наукового гуртка кафедри, підготовка реферату і виступ з ним на семінарі, конференції і т.і., доповідь на науковій студентській конференції, призове місце в олімпіаді, підготовка наукової публікації, виконання індивідуального завдання, участь у вдосконаленні навчально-методичної бази кафедри тощо) (табл. 4.).

Таблиця 3.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	зали
71 - 73	2	3	4	5	6	7
82 - 84	A	додатково	Здобувач вміє самостійно визначити особливості теми, здобути необхідні знання, б. допомоги викладача для розв'язання та опрацювання необхідної інформації, вміє самостійно застосовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, некорисливо аргументує відомості, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82 - 84	B	дуже добре	Здобувач вміє самостійно визначити особливості теми, здобути необхідні знання, б. допомоги викладача для розв'язання та опрацювання необхідної інформації, вміє самостійно застосовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, некорисливо аргументує відомості, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Достатній (творчий, конструктивно-варіативний)	добре	
74 - 81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6	7
64 - 73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати і зв'язувати матеріал, виражати помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60 - 63		дистанційно	Здобувач вищої освіти володіє базовим матеріалом на рівні, вільному за початкової значну частину його відтворити на репродуктивному рівні			
35 - 59	FV	чезтовільно з мислосістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що стає златі незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивний-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

✓

Підсумковий контроль — інтегроване оцінювання результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах за національною шкалою і шкалою СКТС, яке включає семестровий контроль та атестацію здобувача.

Таблиця 4

Оцінювання освітнього компонента		
Бал за модуль (змістовні модулі) (всього 0-90)	Бал за відвідування (всього 0-5)	Бал заохочувальний (всього – 0-5)
Модуль 1	0-10% пропусків – 5 балів	доповідь на науковій студентській конференції
Модуль 2	10%-20% пропусків – 4 бали	активна участь в роботі наукового гуртка кафедри
	20%-40% пропусків – 3 бали	підготовка реферату і виступ з ним на семінарі, конференції і т.п.
	40%-60% пропусків – 2 бали	призове місце в олімпіаді
	60%-80% пропусків – 1 бал	підготовка наукової публікації
	більше 80% пропусків – 0 балів	виконання індивідуального завдання, участь у вдосконаленні навчально-методичної бази кафедри

Максимально можлива оцінка за знання програмного матеріалу освітнього компонента становить 100 балів (табл.5):

- модульний контроль - до 90 балів,
- бал за відвідування - до 5 балів,
- бал за додаткові види робіт з вивчення освітнього компонента до 5 балів.

Таблиця 5

Оцінювання освітнього компонента			
Бал за змістовні модулі (БЗМ)			Сума
Бал за модуль (всього 0-90)	Бал за відвідування (всього 0-5)	Бал заохочувальний (всього -0-5)	
Змістовний модуль 1 (ЗМ 1)	0-5	0-5	100
Поточний контроль - 90			
T1 T2 T3 T4 T5 T6 T7 T8			
11 11			
Модульний контроль - 90			

* T1,T2,T3 - теми змістовного модуля

Здобувачі мають право на автоматичне зарахування знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом ректора ОДАУ № 227-заг від 22 вересня 2023 року здобувач вищої освіти має право на автоматичне зарахування відповідних балів за освітній компонент, підвищити бал за освітній компонент, право на перескладання підсумкового контролю за освітнім компонентом.

У випадках конфліктної ситуації за мотивованою заявою здобувача вищої освіти чи викладача, за рішенням факультету створюється комісія для приймання підсумкового контролю, до якої входять завідувач кафедри (провідний викладач) і викладачі відповідної кафедри, представники деканату та органу студентського самоврядування.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Методичні вказівки для проведення практичних занять та самостійної роботи з освітнього компонента " Бізнес-планування підприємницької діяльності" для здобувачів спеціальності 051 «Економіка» рівня вищої освіти другого (магістерського). Одеса, 2021. 65 с.

2. Фонд тестових завдань.

3. Візуальне супроводження курсу з використанням слайдів.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бізнес-планування : навч. посіб. / В. Ф. Гамалій, В. А. Вишневська, О. С. Хачатурян. – Харків : НТ «Економіка-Система», 2017. – 186с.
2. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навч. посіб. / З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білий. – Чернівці: Технодрук, 2019. 264 с.
3. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навч. посіб. / З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білий. – Чернівці: Технодрук, 2019. 264с.
4. Ваєсберман М. Д. Як створити план бізнесу, як попередити помилки й уникнути їх під час створення стартапу і керування підприємством. Харків, 2017. 480с.
5. Дикань В. Л., Павліченко В. М., Полякова О. М. Бізнес-планування: Конспект лекцій. – Харків: УкрДУЗТ, 2021. – 68 с.
6. Додаток до плану розвитку підприємства: методичні рекомендації розробки. Київ: Центр наукової інформації, 2013. 364 с.
7. Ільчук Г. М., Конюшак М. В. Бізнес-планування підприємницької діяльності в АПК. Навчальний посібник. Київ: ЗАТ «НІЧЛАВА», 2013. 308.
8. Мазнев Г. С., Красноруцький О. О., Найдьоко В. С. Бізнес-планування в аграрних формах господарства. – Харків: Харківська державна академія аграрного господарства, вид. 2-ге, перероб. Харків: ХНТУ «Харківський національний університет харчових технологій», 2019. 160 с.

Додаткова

1. Гамалій В. Ф., Вишневська В. А., Ільчук Г. М., Ільчук А. І., Ільчук А. І. Організаційно-економічний механізм державного регулювання аграрного виробництва в Україні. *Інвестиції: практика та освіта*. 2019. № 3. С. 93-98. URL: http://www.investiplan.com.ua/pdf/3_2019/16.pdf
2. Госплан України. План розвитку України на 16 січня 2003 р. URL: <http://www.gospplan.gov.ua/>

3. Глущенко Л. Д., Лесько О. Й., Бальзан М. В. Теоретичні аспекти та сучасні тенденції бізнес-планування на підприємстві . Modern Economics. 2022. № 31(2022). С. 32-37. URL:<https://modecon.mnau.edu.ua/issue/31-2022/hlushchenko.pdf>
4. Закон України «Про підприємництво» №698-ХІІ від 7 лютого 1991 р. - URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
5. Найда І. С., Найда А.В., Галицький О.М. Сучасні інструменти оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарського підприємства. *Економіка харчової промисловості*. Одеса, 2019. Т.11, Вип. 2. С. 62-70. URL:<http://lib.osau.edu.ua/jspui/handle/123456789/2583?mode=full>
6. Колот А. М. Створення власного бізнесу: навч. посібник. К. : КНЕУ, 2017. 311с.

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Державна служба статистики України (Укрстат) // <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва // <http://www.dkrp.gov.ua> 3.3.2.
3. Національний інститут стратегічних досліджень НАН України // <http://www.niss.gov.ua>
4. Український фонд підтримки підприємництва // <http://ufpp.gov.ua>
5. www.business.ua – журнал "Бізнес"
6. www.expert.ua – журнал "Експерт–Україна"
7. www.dsnews.com.ua – газета "Ділова Столиця"
8. www.kommersant.ua – газета "Коммерсант–Україна"
9. www.companion.ua – журнал "Компаньон"
10. www.investgazeta.net – "Українська інвестиційна газета"